УДК 81'27:001.53]:821.161.2'06-3.09(092)
DOI: https://doi.org/10.18524/2414-0627.2020.27.206497

О. П. Штонь,
канд. філол. наук, доц.,
Тернопільський національний педагогічний університет
ім. Володимира Гнатюка,
доцент кафедри української мови та методики її навчання

ПОРІВНЯННЯ У МОВНИХ ПОРТРЕТАХ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА

Статтю присвячено з'ясуванню лінгвостилістичної специфіки порівнянь у портретному письмі Володимира Даниленка. зокрема в його романах та оповіданнях. Виявлено порівняння в жіночих і чоловічих фізичних та психологічних портретах, визначено специфіку суб'єктів досліджуваних компаративем.

Ключові слова: мовний портрет, мовні засоби портретування, соматизм, вестизм, порівняння, суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння.

Постановка проблеми. Індивідуальна естетика слова, яка у процесі творення художнього тексту набуває різних мовно-виражальних форм в ідіостилі, є предметом наукових пошуків сучасних мовознавців стосовно особливостей художньо-образного мовомислення, виявлення закономірностей функціонування індивідуально-авторських виражальних засобів і формування мовної картини світу у царині лінгвостилістики та когнітології. Привертають увагу вчених також індивідуально-авторські засоби вербального змалювання образу людини, зокрема її портретного зображення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вивчення мовного портрета торкалися такі мовознавці: І. Білодід, С. Бибик, С. Єрмоленко, Ф. Жилко, Г. Сюта, З. Шевчук та ін. Портрет у художньому тексті досліджували І. Бикова, Т. Іжевська, К. Кусько, Т. Насалевич, К. Писаренко, А. Скачков та ін. Метою дисертації А. Скачкова, зокрема, було з'ясування лінгвостилістичної специфіки портретних описів у творах М. Коцюбинського, К. Писаренко – виявлення лексико-семантичної та структурно-естетичної специфіки портретного письма в історичній прозі Р. Іваничука (на матеріалах романного триптиха «Хресна проща»). Особливості ж індивідуально-авторської манери вербальної портретизації людини в сучасній українській прозі, для якої притаманне використання нових стилістичних прийомів, різноманітність та синкретизмом жанрів, своєрідна епатажність, предметом окремого дослідження ще не були. Загальний стиль такої прози позначають терміном «полістилістика», коли кожен окремий авторський художній текст становить собою

поєднання різностильових елементів. Саме такими є твори українського письменника-прозаїка Володимира Даниленка, мовні особливості яких вивчено недостатньо повно. Це й зумовлює **актуальність** теми наукової розвідки.

Мета статті: з'ясувати лінгвостилістичну специфіку порівнянь у портретному письмі Володимира Даниленка. Це зумовлює вирішення таких **завдань**: визначити й описати об'єкти порівнянь у гендерних мовних портретах**;** з'ясувати особливості об'єктів компаративем у творах митця під час портретування жінок та чоловіків; виявити вербалізатори суб'єктів порівнянь. **Об'єкт дослідження –** прозові твори митця, **предмет** – лінгвостилістичні особливості порівнянь у гендерних мовних портретах. **Джерелом** слугували романи прозаїка «Газелі бідного Ремзі», «Кохання в стилі бароко» та збірка оповідань «Сон із дзьоба стрижа». Матеріал для аналізу скартковано шляхом суцільної вибірки. Картотека складає близько 900 одиниць. Для реалізації поставленої мети використано такі **методи та прийоми досліджень**: описовий (який передбачає відбір і систематизацію відповідного матеріалу, спостереження за мовними фактами, їх інтерпретацію й узагальнення); семантико-стилістичний (для аналізу мовних одиниць із погляду їх змістового навантаження); контекстуально-інтерпретаційний (передбачає аналіз семантичного наповнення компонентів порівнянь у контексті); зіставний метод (з метою порівняння компаративних конструкцій у гендерних мовних портретах) та прийом кількісних підрахунків (для встановлення частотності різних груп серед об'єктів порівнянь).

Наукова новизна роботи визначається матеріалом, що не був предметом окремого дослідження, полягає у з'ясуванні лінгвостилістичних особливостей порівнянь у портретному письмі Володимира Даниленка, виявленні гендерної специфіки структурних елементів компаративних конструкцій у мовних портретах прозаїка. **Теоретичне значення** наукової розвідки полягає в тому, що отримані результати щодо специфіки порівнянь у мовних портретах Володимира Даниленка поглиблюють та систематизують учення про лінгвістичне портретування в художньому дискурсі, а також створюють основу для вивчення засобів образності в портретному письмі інших митців. **Практична цінність.** Одержані результати дослідження можуть прислужитися в подальших наукових пошуках стосовно мовного портретування людини у художніх творах, а також бути використані під час розробки та викладання курсів стилістики української мови, лінгвістичного аналізу художнього тексту та дисциплін вибіркового циклу.

Виклад основного матеріалу. Для аналізу фактичного матеріалу скористаємося комплексною класифікацією мовних портретів К. Писаренко, яка нам видається більш доцільною для виявлення особливостей ідіостилю певного митця: «За тематичним (змістовим) підходом основними типами мовних портретів у художніх текстах є гендерний, фізичний, психологічний (характероцентричний), соціальний та мовленнєвий» [4, с. 152]. Зауважимо, що в гендерному дослідниця виділяє чоловічі і жіночі портрети, а в межах кожної групи – підгрупи за віком; у фізичному – соматичні (лексика, що стосується обличчя, статури тощо), вестиальні (назви одягу, аксесуарів, артефактів), рухові, мовленнєві [4, с. 152-154]. Зрозуміло, що в художньому тексті усі типи мовного портрета комбінуються, адже описуючи жінку чи чоловіка (гендерний портрет), автор може акцентувати або на зовнішньості (фізичний), або на їх внутрішньому світі (психологічний), або на соціальному статусі (соціальний портрет). Тому опишемо лінгвостилістичну специфіку порівнянь відповідно до гендерних особливостей портретування у прозі В. Даниленка –

порівняння у жіночих і чоловічих портретах, а у їх межах виділятимемо інші супровідні типи портретів.

Вербалізація чоловічих і жіночих образів у порівняннях митця репрезентує не лише авторський індивідуальний стиль, а також мовну картину світу письменника й зображеного народу: «*О Гульнаро, твоє обличчя – **ніжний цвіт граната**, а очі – **шайтан – ягода**…* [2, с. 69]; «*Біла киз почервоніла і стала **схожа на репнутого кавуна**…»* [2, с. 99]; *«Він припав до її молодого тіла, яке виявилось доступним і гарячим, **як люлю-кебаб**»* [3, с. 240]; ***«Схожа на алтанську царицю Сатанік**, вона стала володаркою моїх снів»* [1, с. 45]; *«Вона йшла далі й здивовано помічала, що чоловіки повертають головами за нею, **мов соняшники за сонцем**…»* [1, с. 106]; *«Її очі були **схожі на припорошений курявою терен*** [1, с. 26]; «*Я розкажу тобі, моя дівчинко з жорстким, **наче осока,** волоссям, що за переполох вчинився недавно в Курилівцях...»* [2, с. 235], «*... Я киплю, я горю, я червона, **як мак**...»* [2, с. 199]. Як бачимо, у порівняннях засобом для створення образу східних жінок автор обирає ті реалії, які стосуються їх мовної картини світу (екзотизми – *гранат, кавун, люля-кебаб, алтанська цариця),* натомість для змалювання українців – лексеми *терен, осока, мак, соняшник.*

У жіночих портретах як суб'єкти порівнянь виступають лексеми на позначення осіб жіночої статі, об'єктами порівнянь найчастіше є: а) фітоніми; б) зооніми; в) страви і продукти харчування; г) антропоніми.

Жінок та домінантні ознаки їхньої зовнішності (очі, губи, волосся, груди, стегна, талію) В. Даниленко порівнює з **рослинами**: *троянда, мак, інжир, кропива, кульбаба, фіалка, нарцис, жебрей, терен, тюльпан, барбарис, кропива, осока* тощо. Традиційним є порівняння слабкої статі з квітами. Головний герой сатиричного роману «Газелі бідного Ремзі» вміло і прискіпливо обирає вишукані квіти, з якими асоціює чарівність коханих: «*Твоя молочна шкіра і гарячі уста, царице безсонних ночей, Ханіє, вплітається в хор моїх спогадів, в якому я бачу… смугляву **гіацинтокосу** перлину Гульзіфе і **ніжний цвіт граната** Гульнару, і **схожу на жовту троянду** Гульчере…»* [2, с. 468]; «*…її муслінове **плаття й фередже**ї (жіноча суконна накидка з широкими рукавами) ... палало проти сонця, **мов кущ троянд**»; «… спливали роки і марніла від спраги кохання молода Лінда, яка втратила колишню свіжість і вже **нагадувала прив'ялу троянду**»* [1, с. 240]. Із червоним маком порівнює автор Юлію Маринчук – героїню роману «Кохання в стилі бароко»: «*А зараз – маленький сюрприз, - притулила пальця до губ, дістала з коробки червоного капелюха і постала перед ним, **наче розквітла маківка**…»* [3, с. 282]; *«Великий чорний капелюх із бантом і прозоре чорне плаття робили її **схожою на квітку маку»*** [3, с. 78].

Лише зрідка натрапляємо на порівняння з рослинами, які мають негативно-оцінну конотацію: *«Ханум позіхнула, від чого **стала схожа на дуплисту грушу…**»* [2, с. 240].

Під час опису зовнішності жінки суб'єктами порівнянь є соматизми: *тіло, обличчя, шкіра, волосся, кучері, шия, зуби, руки, ноги, пальці, живіт, родимки.* Вони творять фізичний портрет. Найбільш чисельний соматизм – *губи,* які автор порівнює із *трояндою, маком, тюльпаном, гранатом, фісташкою, динею*: *«…на губах цвіла посмішка, **наче пелюстки нічної фіалки**»* [2, с. 126], *...на її повних губах, **ніби розпуклих маках**, зацвіла вдоволена посмішка»* [1, с. 172].]; *«…її червоні губи були яскравіші **за найяскравішу троянду** з мого саду»*[2, с. 124]; «*…твої губи – **тремтливі пелюстки троянд**…*» [2, с. 124]; (*«А я мрію про тебе, Султаніє, чиї губи*

– ***пелюстки тюльпана з бахчисарайського квітника»*** [2, с. 376]. До соматизма *очі* об'єктами порівнянь виступають: «*О Гульнаро, твоє обличчя – ніжний цвіт граната, а* ***очі – шайтан – ягода****…* [2, с. 69]; *«… тому цей чоловік хотів висловити своє щире захоплення Хавою, чиї* ***очі*** *–* ***нарциси****...»* [2, с. 383].

Другою за частотністю групою серед об'єктів зіставлення у жіночих мовних портретах є **зооніми** (*ворона, курка, метелик, мушка, жук-паличник, водяна бабка, риба, жаба, слон, ослиця, лошиця (кобила), кіт (кицька)* та ін.). Особливістю зображення жінки є піднесена поетичність, що позначається на ніжному, трепетному ставленні до неї.: *«І коли він біг, Ханіє, я думав про* ***твої очі, наче полохливі риби****»* [2, с. 471]; «*На тридцять шостому році життя Люба Джус стала спокійною і самодостатньою,* ***наче дрімлива кицька*** *...»* [1, с. 127]; *«Дихання жінки ставало глибоким і повільним, і вся вона, відсторонена від світу****, нагадувала екзотичного метелика з гербарію,*** *тіло якого залишалось у колекціонера, а душа помандрувала в інші світи»* [1, с. 51]*; «І якщо в твоєму кучерявому волоссі заплутається грайливий вітерець і почне бавитися ним,* ***як кошеня клубком ниток,*** *прислухайся ...»* [2, с. 333]. Хоча іноді представниці жіночої статі у творах митця – привід для незлоradних чи навіть іронічних насмішок: *«Біля нього крутилася Дзита, худа,* ***схожа на жука-паличника****»* [1, с. 95]; *«Вона забрала його назавжди, ця ненатла потвора, ця жадібна чорноока хижачка,* ***схожа на гніду лошицю з чутливими губами****…»; «І тоді з ворогуючого натовпу чоловіків у шкірянках вискочила* ***схожа на слона*** *ханум в одному чоботі...»* [2, с. 118]; *«…з важких дверей злякано вискочила,* ***наче курка з кущів,*** *дебела алапче з тацею…»* [2, с. 79]; *«Крізь вікна кибитки видно, як вулицями міста ходять жінки,* ***наче довгі верблюдиці,*** *цокають високими обцасами»* [2, с. 372].

В. Даниленко традиційно *губи* порівнює із *п'явкамии*: «*...твої губи, жадібні,* ***наче п'явки****»* [2, с. 343] – *«...я бачу Саніє з губами* ***жадібними, наче п'явки*** [2, с. 468].

Порівняння, крім портретування зовнішності, образно відтворюють характер, звички, вподобання персонажів у психологічних мовних портретах: *«…я неуважно слухав його розповідь про відпочинок в Альпах і уявляв, Едіє, тебе, мудру****, як стару ворону****»* [2, с. 129]; «*Твоя молочна шкіра і гарячі уста, царице безсонних ночей, Ханіє, вплітається в хор моїх спогадів, в якому я бачу… затяту Назли, що на зло мені віддається безмовно,* ***як риба****… і покірну Селіме, яка заходить у спальню нечутно,* ***мов тінь****… і тебе, Ханіє, переконливу в коханні,* ***наче армія Чингісхана****»* [2, с. 468].

Третьою за уживаністю групою об'єктів порівнянь є **страви і продукти харчування,** серед яких у творах митця: *цукор, халва, пахлава, чай, кумис, булочка, плов, кебаб, кийки* (мучні кулінарні вироби мусульманської кухні). Наведемо приклади: «*Шкіра твого обличчя біла****, наче кумис****…»* [2, с. 347]; *«Він припав до її молодого тіла, яке виявилось доступним і гарячим,* ***як люлю-кебаб****»* [3, с. 240]). « *— Що за манія підозрілості? – фиркнула гурія і зашипіла,* ***як плов на вогні****»* [2, с. 6]; *«– По обіді, – відповіла йому солодкоголоса й прилизана,* ***ніби обсмоктана барбариска****»* [1, с. 29]; «*Твої вуста* ***– солодкий мед****, а тіло – розігрітий на сонці віск, від якого закипає кров…»* [2, с. 54]; «*Я повім її (історію) тобі, Гульзіфе, що всякі розповіді ти любиш,* ***як пряну приправу до любовних утіх****»* [2, с. 62].

Автор майстерно відтворює у мовних портретах образ жінки-мусульманки – чарівної, чуттєвої, відчутної на смак і запах, за допомогою вживання ад'єктивної лексеми *солодкий* у складі багатьох компаративних конструкціях: *« — О моя чарівна байбіке* (пані)*,смак твоїх губ,* ***солодших за інжир****, назавжди полонив моє серце!»*

[2, с. 124]; *«Що може* ***бути солодшим за тебе****?...Ти* ***солодша за хорезмську диню*** *і самаркандський* ***інжир****!»* [2, с. 253]; «*...а я, Кадріє, всю дорогу думав про твоє густе волосся і губи,* ***солодші за пахлаву*** [2, с. 3].

Серед об'єктів порівнянь у мовних портретах жінок Даниленко послуговується лексемами на позначення **предметів та речовин.** Деякі з них є традиційними, як-от: *«О шахине, твої зуби,* ***наче разок намиста****!»* [2, с. 2]; *« – Твої уста –* ***корали,*** *а слова –* ***бальзам, який зцілює мої душевні рани»*** [2, с. 128]; «*Твої вуста –* ***солодкий мед****, а* ***тіло*** *–* ***розігрітий на сонці віск****...»* [2, с. 54]; *«... і коли я йшов до підземної кишки Курилівців і думав про твої кучері, Нуріє, легкі,* ***мов пір'я,*** *собака Боб бігав у саду...»* [2, с. 314]. Проте натрапляємо також на індивідуально-авторські образні засоби: *«Її налаковане волосся запльоване, і* ***вона схожа на новорічну ялинку з ватними гірляндами****...»* [1, с. 66]; «*... її добре укладене* ***сиве волосся було схоже на фамільярне срібло Ржевуських****...*» [1, с. 278].

Портретування жінок у порівняннях вербалізують також **антропоніми.** Найчастіше у психологічних портретах: *«Я зростав у розкошах і любові у ханському палаці під наглядом гулямів* (слуг) *і своєї матусі Хан-заде Ханум, мудрої****, як вдова Хаджіджи»*** [2, с.6]; *«Люся думала, що жінка була божевільна, але її очі були чіпкі й цинічні,* ***наче в гендлярки****»* [1, с. 112]; *«Мій вроджений гонор робив мене* ***схожою на львів'янку****»* [1, с. 68]; *«І від його погляду на моїх сірих кам'яних щоках зацвіло дві ружі,* ***як у здорової незайманої дівчини»*** [3, с. 7]; *«Вона боялась себе у гніві, бо легше в жаби знайти шерсть,* ***ніж в обізленої жінки співчуття****»* [3, с. 147]; «*Вона взяла його під руку так,* ***як це роблять жінки легкої поведінки,*** *і він злякано озирнувся ...»* [1, с. 282].

Порівняння в чоловічих портретах. Вербалізація чоловічих образів у порівняннях Володимира Даниленка виявляється в уживанні в якості суб'єктів порівнянь лексем на позначення осіб чоловічої статі та домінантних ознак їх зовнішності (*статура, зріст, обличчя, вуха, зуби, очі, волосся*) і об'єктів, що найчастіше представляють такі групи: а) зооніми; б) фітоніми; в) антропоніми. Як бачимо, гендерний чоловічий портрет відрізняється від жіночого не лише складом соматизмів, а також тим, що об'єктами компаративем виступають найчастіше зооніми, а не фітоніми (як у портретуванні жінок), об'єкти ж, що представляють «страви і продукти харчування» та «предмети і речовини» представлені поодиноко.

Найчисельнішими є компаративеми, у яких фізичний і психологічний портрет автор творить за допомогою об'єктів - зоонімів**,** серед яких: **комахи** (*муха, тарган, міль, хрущ, клоп, гусінь, метелик, павук*)**, птахи** (*папуга, павич, гусак, півень, індик*) **риби і земноводні (***рак, краб, жаба (ропуха), восьминіг*)**, дикі (***слон, кабан, верблюд, тигр*) та **свійські тварини (***осел, кіт, собака, кінь (жеребець), мул, баран, кролик*). Наприклад: «*Зайшов сірий чоловічок,* ***схожий на міль****... на його обличчі зблиснула єхидна на півусмішка...»* [2, с. 77]; «*Все помешкання Бабака було книгосховищем, в якому сам господар* ***нагадував велику книжкову міль»*** [3, с. 3]; «*Озирнулася – стоїть біля річки, невиразний,* ***схожий на міль,*** *із залисинами, років під сорок»* [1, с. 107]; «*Його зігнуті в колінах ноги і розкинуті руки роблять його схожим* ***на павука»*** [1, с. 67]; *«Він метався****, як вжалений шершнями осел****, падав на підлогу, дригав ногами ...»* [2, с. 107].

Гострий сарказм прихований у таких порівняннях: «*Оджа ворушить язиком і стає* ***схожим на барана****»* [2,с. 136]; *«Сарихан став* ***схожий на павича*** *і морщив лоба»* [2, с. 370]; «*Комар віддав мене в руки молодому гуяру з обличчям,* ***схожим на куряче гузенце****...»* [2, с. 276]; *«Проковтнув арак (Сарихан), голосно заплямкав,*

пережовуючи балик, і його руді вуха заворушились, ***як у кролика на паші»*** [2, с. 9]; *«…його вуха ворушаться,* ***як у мула*** *…»* [2, с. 368]; «*…сплюнув витрішкуватий чолов'яга із здоровими,* ***як у коня, зубами***» [2, с. 435]. Із метою відображення у психологічному портреті таких людських вад, як байдужість та зверхність автор обирає об'єктами порівнянь зооніми *риба, клоп, гусінь*: *«Ну, да… – знову позіхає Сарихан і дивиться на дебіра,* ***як на гусінь чи клопа****…»* [2, с. 371]. Кінетичні лексеми, позначаючи міміку й жести в психологічних портретах, входять до складу порівнянь: «*…Чого* ***надувся, як миша на крупу****?*» [2, с. 10]; «*…* ***зморщив лоба*** *Сарихан,* ***наче на нього сіла муха***» [2, с. 419]; «*…потім він* ***залупав очима, вхопився за серце, заплямкав, наче викинута на берег риба бюргер …»*** [2, с. 237].

Душевна убогість негативних героїв позначається і на їхній зовнішності, для опису якої автор обирає об'єкти – **назви рослин,** непривабливих на вигляд: «*…на його зморщеному,* ***наче сушена фіга****, обличчі, з'явилася сардонічна посмішка»* [2, с. 288]; «*…нас уже чекав всохлий****, мов домуз-тамир*** (кабанячий корінь), *дженаплари* (пан) *Юзьо»* [2, с. 26]; *«Там нас зустрів лисий ефенді з каправими очима і безформенним носом,* ***схожим на болгарський перець****»* [2, с. 39].

Зрідка у творах Володимира Даниленка в якості об'єктів порівнянь виступають **антропоніми:** *«Дівчинка з жахом дивилася, як вимащений глеєм Бодня****, схожий на опецькуватого чоловічка****, кинувся до Софійки …»* [1, с. 116]; **«***Його очі оскліли, обличчя стало блідим, а руки ніби були не його,* ***а мерця, піднятого з могили*** *…»* [2, с. 264].

Вербалізатори мовного психологічного портрета, що представляють групи «**страви і продукти харчування**» та «**предмети і речовини**», Володимир Даниленко у своїх творах уживає поодиноко: *«Він впав у відчай і булькав,* ***як киплячий борщ****»* [1, с. 85]; «*…він заскрипів зубами і вибухнув****, наче розірвана від внутрішньої напруги пляшка шампанського»*** [1, с. 94].

Висновки. Порівняння в ґендерних мовних портретах Володимира Даниленка не лише увиразнюють зовнішність персонажів, особливості їхнього фізичного та психологічного стану, вони також репрезентують авторський індивідуальний стиль, мовну картину світу митця й зображеного ним народу. Вербалізують чоловічі і жіночі образи такі суб'єкти порівнянь: лексеми на позначення осіб чоловічої чи жіночої статі; соматизми, що називають домінантні ознаки їхньої зовнішності (чоловіки - *статура, зріст, обличчя, вуха, зуби, очі, волосся;* жінки - *очі, губи, волосся, тіло, груди, стегна, талія*). Об'єктами порівнянь у жіночих портретах найчастіше виступають фітоніми, зооніми, назви страв і продуктів харчування та антропоніми. У чоловічих – серед об'єктів компаративем найбільш частотними є зооніми; одиниці, що представляють групи «страви і продукти харчування» та «предмети і речовини» представлені поодиноко. **Перспективи подальших розвідок** полягають у дослідженні специфіки інших образних засобів у портретному письмі В. Даниленка.

Література

1. *Даниленко В. Г.* Сон із дзьоба стрижа. Львів: Піраміда, 2007. 384 с.
2. *Даниленко В. Г.* Газелі бідного Ремзі. (Любовні послання мудрого й правовірного кримського хана Хаджи Селіма Герая І своїм сорока жінкам із країни гуярів). Львів: Піраміда, 2008. 488 с.
3. *Даниленко В. Г.* Кохання в стилі бароко. Львів: Піраміда, 2009. 300 с.
4. *Писаренко К. В.* Типологія мовних портретів персонажів у художніх текстах триптиху «Хресна проща» Р. Іваничука: змістовий аспект. *Лінгвістичні дослідження*:

збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2016. Вип. 42. С. 150-155.

Referenses

1. Danilenko, V. G. (2007), *A Dream of a Swift Beak* [*Son iz dz`oba stry`zha*], Piramida, L`viv, 384 p.

2. Danilenko, V. G. (2008), *Poor Ramsey's Gazelle (Love messages of the wise and orthodox Crimean Khan Hadji Selima Heraia I to his forty women from the Gujar country)* [*Gazeli bidnogo Remzi. (Lyubovni poslannya mudrogo j pravovirnogo kry`ms`kogo xana Xadzhy` Selima Geraya I svoyim soroka zhinkam iz krayiny` guyariv)*], Piramida, L`viv, 488 p.

3. Danilenko, V. G. (2009), *Love in the Baroque style* [*Koxannya v sty`li baroko*], *Piramida, L`viv, 300 p.*

4. Pisarenko, K. V. (2016), *Typology of verbal portraits of characters in the fictional texts of the triptych "Christian pilgrimage " by R. Ivanychuk: semantic aspect* [*Ty`pologiya movny`x portretiv personazhiv u xudozhnix tekstax try`pty`xu «Xresna proshha» R. Ivany`chuka: zmistovy`j aspek*t], Linhvistychni doslidzhennia, KhNPU, Kharkiv, Vyp. 42, pp. 150–155.

Е. П. Штонь,
Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка, кафедра украинского языка и методики его обучения

СРАВНЕНИЕ В ЯЗЫКОВЫХ ПОРТРЕТАХ ВЛАДИМИРА ДАНИЛЕНКА

Статья посвящена выяснению лингвостилистической специфики сравнений в портретном письме Владимира Даниленко, в частности в его романах и рассказах. Выявлены сравнения в женских и мужских физических и психологических портретах, определены особенности субъектов таких компаративем.

Ключевые слова: языковой портрет, языковые средства портретирования, соматизм, вестизм, сравнение, субъект сравнения, объект сравнения.

O. P. Shton,
Ternopil Volodymyr Hnatiyk National Pedagogical University, Department of Ukrainian language and methods of its teaching

COMPARISON IN VERBAL PORTRAIT OF VOLODYMYR DANYLENKO'S

The individual aesthetics of the word, which in the process of creating a fictional text takes on different linguistic expressive forms in idiostyle, is the subject of modern linguists' scientific researches. Scholars draw their attention to the means of person's image verbal depiction and his portrait image in particular.

Scientific relevance of our investigation deals with the peculiarities of the individual-authorial manner of verbal description in modern Ukrainian prose which have not been sufficiently studied yet. The purpose of the article is to find out the linguo-stylistic specificity of comparisons in Volodymyr Danylenko's descriptive writing. The object of the study is the writer's prose works, the subject - linguostylistic features of comparisons in gender verbal description. Our study is based on Volodymyr Danylenko's novels such as

“Poor Ramsey's Gazelle”, "Love in the Baroque style" and his Short story collection “A Dream of a Swift Beak”. The analysis of the actual material was carried out according to the complex classification of verbal description of K. Pysarenko.

We found out that comparisons of Volodymyr Danylenko’s gender verbal portraits highlight not only the appearance of the characters, their physical and psychological characteristics, they also represent the author's individual style, linguistic picture of the world of the writer and depicted people of his fictional works. The following subjects of comparison are verbalized by male and female images: somatisms that call the dominant features of their appearances (men – physique, height, face, ears, teeth, eyes, hair; women - eyes, lips, hair, body, breast, hips, and waist). The most common objects of comparison of female portraits are phytonyms, zoonyms, dishes titles and food names, and anthroponyms. We determined that zoonyms are the most frequently used lexemes among the comparative units of male verbal description. However, the comparisons of “dish and food groups” and “goods and substances” are represented rarely. Prospects for our further study include the investigation of the specific features of other imagery means in Volodymyr Danylenko’s descriptive writing.

Key words: verbal portrait, verbal means of portraying, somatism, clothing, comparison, subject of comparison, object of comparison.